Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2017-03-22

LS 2016-1404

Landstingsstyrelsen

Motion 2016:35 av Gunnar Sandell m.fl. (S) om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal

Föredragande landstingsråd: Anna Starbrink

Ärendebeskrivning

Gunnar Sandell m.fl. (S) har till fullmäktige lämnat en motion om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att avslå motionen.

Landstingsrådsberedningens motivering

Alliansen har stärkt primärvården på flera sätt så att den ska vara navet i hälso- och sjukvården för de allra flesta patienterna. Ekonomiskt görs en särskild nivåhöjande satsning på 140 miljoner kronor 2017, utöver den resursökning som automatiskt följer med fler patienter och besök. Vi har dessutom öppnat möjligheten för specialiserade äldremottagningar som tilläggsuppdrag för husläkarmottagningarna. Till dags dato kan vi se att 170 stycken äldremottagningar redan har öppnat.

Enligt Folkhälsopolicyn 2017-2021 för Stockholms läns landsting ska folkhälsoarbetet bygga på evidensbaserad kunskap och erfarenhet om åtgärder och metoder som fungerar för olika målgrupper och kostnadseffektiva insatser ska prioriteras.

I Stockholms läns landsting har idag vårdgivare i primärvården möjlighet att erbjuda rådgivande samtal om levnadsvanor och få ersättning för dessa. Modellen bygger på att de invånare som får samtal identifieras genom vården eller att de aktivt söker sig till vården för att få ett samtal. Samtalet hålls av distriktssköterskor som fått särskild utbildning för uppgiften.

Hälsosamtal kräver resurser och det är viktigt att dessa resurser ger minst lika mycket tillbaka i vunnen hälsa som om resurserna används på annat sätt.

Framtidens vård ska möta oss alla patienter som de individer vi är. Vård på rätt nivå, vård utan väntan, och vård som vi får välja själva. Det är modern vård, för allas hälsa.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 27 februari 2017
Motion 2016:35
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 21 februari 2017 med S- och V-ledamöternas muntliga reservation
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 20 december 2016

Irene Svenonius

Anna Starbrink

Gustaf Drougge

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2017-02-27

LS 2016-1404

Handläggare:
Ingela Erneholm

Landstingsstyrelsen

Motion 2016:35 av Gunnar Sandell m.fl. (S) om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal

Ärendebeskrivning

Gunnar Sandell m.fl. (S) har till fullmäktige lämnat en motion om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 27 februari 2017
Motion 2016:35
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 21 februari 2017 med S- och V-ledamöternas muntliga reservation
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 20 december 2016

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att avslå motionen.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Gunnar Sandell m.fl. (S) har lämnat en motion om att öka invånarnas hälsa genom att hälsosamtal erbjuds alla som är 40, 50, 60, 70, 80, 85 och 90 år.

I Stockholms läns landsting har idag vårdgivare i primärvården möjlighet att erbjuda rådgivande samtal om levnadsvanor. Hälsosamtal kräver resurser och att aktivt erbjuda hälsosamtal till en stor del av befolkningen bör utredas noga innan landstinget eventuellt beslutar att införa det. Förvaltningen föreslår därför att motionen ska avslås.

Bakgrund
Motionärerna skriver att det skulle leda till en jämlik och effektiv vård om landstinget erbjöd hälsosamtal till en stor del av befolkningen. I motionen yrkas därför att landstinget ska erbjuda hälsosamtal till alla som är 40, 50, 60, 70, 80, 85 och 90 år i syfte att förbättra hälsan hos invånarna.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har yttrat sig i ärendet.

Överväganden
I Sverige är det sju landsting/regioner som erbjuder sina invånare systematiska hälsosamtal, ibland inklusive provtagning för markörer som visar på ökad sjukdomsrisk. De erbjudna hälsosamtalen innefattar ett strukturerat samtal som syftar till att utbilda, stödja och ge deltagaren verktyg att påverka sin egen hälsostatus.

Enligt Policy för folkhälsa 2017-2021 för Stockholms läns landsting, LS 2016-0138, ska folkhälsoarbetet bygga på evidensbaserad kunskap och erfarenhet om vilka åtgärder och metoder som fungerar för olika målgrupper och kostnadseffektiva insatser ska prioriteras.

I Stockholms läns landsting har vårdgivare i primärvården möjlighet att erbjuda individer rådgivande samtal om levnadsvanor och få ersättning från landstinget för dessa. Modellen bygger på att de invånare som får samtal identifieras genom vården eller att de aktivt söker sig till vården för att få ett samtal. Samtalet hålls av distriktssköterskor som fått särskild utbildning för uppgiften. Hälsosamtal kräver resurser och det är viktigt att dessa resurser ger minst lika mycket tillbaka i vunnen hälsa som om resurserna används på annat sätt. Frågan om hälsosamtal som erbjuds aktivt till hela befolkningen bör utredas innan landstinget eventuellt beslutar att införa det.

Mot bakgrund av detta föreslår förvaltningen att motionen ska avslås.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Malin Frenning
Landstingsdirektör

Anna Nergårdh
Chefsläkare

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -11- 15
Dnr LS 2016-1404

MOTION
2016-11-15

2016:35

Motion av Gunnar Sandell (S) m.fl. om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal

Stockholmsregionen har mycket goda framtidsutsikter. Regionen måste dock utvecklas mer jämlikt, de som behöver mest av våra gemensamma resurser ska även få mest. Alla invånare har lika värde. Alla ska ha tillgång till jämlik vård, goda kommunikationer, attraktiva boendemiljöer, bra utbildning och en bra arbetsmarknad. Grunden för varje invånares frihet är hälsa. Alla har rätt att kunna leva ett hälsosamt och utvecklande liv - att leva livet hela livet! Vi socialdemokrater ser fram emot resultaten och förslagen från regeringens utredning om Jämlik hälsa, bl.a. hur vi enligt WHOs uppmaning ska kunna sluta folkhälsoklyftorna inom en generation. I denna motion lämnar vi ett förslag som ska leda till en jämlik och effektiv vård.

Vi föreslår att landstinget erbjuder hälsosamtal till alla som är 40, 50, 60, 70, 80, 85, 90 år för att förbättra hälsan hos invånarna. Särskilt viktigt är samtalen inför pensioneringen som medför en stor omställning och ökade hälsorisker. De som tidigare valt ett vårdteam fortsätter samtalen och kontakterna tillsammans med detta. De som inte tidigare valt vårdteam tilldelas ett på närmaste primärvårdsenhet. Lika viktigt som att bota och lindra sjukdomar är det att arbeta för att så få som möjligt ska drabbas av ohälsa. Landstingets folkhälsoarbete ska skapa förutsättningar för god och jämlik hälsa hos hela befolkningen.

Flera landsting arbetar med att erbjuda hälsosamtal. I Västerbottens läns landsting har t ex alla 40- 50-och 60-åringar erbjudits hälsoundersökning och hälsosamtal sedan 1990. Hälsosamtalet utmynnar i en personlig visuell hälsoprofil. Med hjälp av den kan invånaren själv se sambanden mellan levnadsvanor och riskfaktorer för sjukdom. Invånaren kan också se möjligheter till mer hälsofrämjande vanor i sin egen vardag, exempelvis hur ökad fysisk aktivitet eller minskad alkoholkonsumtion kan leda till lägre värden på blodfetter och blodtryck. Personer som har så höga värden att sjukdomsdiagnos kan ställas slussas också vidare till behandling. Antalet dödsfall som inträffat för deltagare i Västerbottens hälsoundersökningar jämfördes med antalet dödsfall som skulle ha inträffat om dödligheten varit densamma som den var bland personer med samma ålder och kön, under samma tidsperiod, i resten av landet. Resultatet visar att dödligheten hos dem som deltog i hälsoundersökningar var knappt 10 procent lägre. Det motsvarar 587 dödsfall som inte inträffat, det vill säga hade förebyggts. Den

procentuella effekten var något högre bland kvinnor än bland män, men i båda könen ungefär lika i alla utbildningsgrupper. Antalet förebyggda dödsfall var störst bland kvinnor med medellång utbildning och bland män med kort utbildning och i båda könen lägst bland personer med akademisk utbildning.

I ett projekt i Sollentuna erbjöds alla patienter på tre vårdcentraler en hälsoundersökning under åren 1988-1993. Patienter med minst en riskfaktor för hjärt-kärlsjukdom fick sedan individuell rådgivning om livsstil av läkare eller sjuksköterska och hade också möjlighet att delta i gruppaktiviteter för att få stöd att sluta röka, gå ner i vikt och öka fysisk aktivitet. Samarbete med en lokal idrottsförening inleddes genom fysisk aktivitet på recept, FaR. Sollentuna projektet följdes upp 2010 efter drygt 20 år och omfattade alla som bodde i Stockholm under åren 1987-2010. Under den aktuella perioden minskade insjuknandet i hjärtinfarkt mer bland kvinnor i Sollentuna (-22 %) jämfört med övriga Stockholm (-7 %). En minskning visades även bland männen men skillnaden (-6 %) var inte statistiskt signifikant. Resultaten visade också på icke signifikant lägre dödlighet i hjärtinfarkt bland både kvinnor (-9 %) och män (-14 %) i Sollentuna jämfört med Stockholm som helhet.

Hälsofrämjande och förebyggande insatser genom hela livet, även upp i höga åldrar, har positiva effekter på hälsan och livskvaliteten hos äldre personer. Hälsosamtalen är även samhällsekonomiskt lönsamma då kostnaderna för de förebyggande hembesöken var mindre än kostnaderna för de äldres ohälsa.

Med anledning av ovanstående yrkas:

att landstinget ska erbjuda hälsosamtal till alla som är 40, 50, 60, 70, 80, 85, 90 år i syfte att förbättra hälsan hos invånarna

Stockholm den 15 november 2016

Gunnar Sandell (S)

Petra Larsson (S)

Curre Hansson (S)

PROTOKOLLSUTDRAG 2/2017
§ 54

SAMMANTRÄDESDAG
2017-02-21

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -02- 23
Dnr LS 2016-1404

Justerat Anna Starbrink (L)
Dag Larsson (S)

Anslagsdatum 2017-02-22

§ 54 Yttrande över motion 2016:35 av Gunnar Sandell (S) m.fl. om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal

HSN 2016–4869

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över Motion av Gunnar Sandell (S) m.fl. om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal. I motionen föreslås att landstinget skall erbjuda hälsosamtal till alla som är 40, 50, 60, 70, 80, 85 eller 90 år för att förbättra hälsan hos invånarna.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2017-01-20
Motion 2016:35 av Gunnar Sandell (S) m fl

Yrkanden

Ordförande (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.
Dag Larsson (S) och Håkan Jörnehed (V) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordförande (L) ställer proposition på förslagen och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt ordförandes yrkande.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Reservationer

Dag Larsson (S) anmäler att S-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.
Håkan Jörnehed (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.

Vid protokollet/rätt avskrivet intygas
Henrik Haij

Expedieras:
Landstingsstyrelsen
Akten

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2017-01-20

HSN 2016-4869

Handläggare:
Birger Forsberg

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2017-02-21

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -02- 23
Dnr LS 2016-1404

Yttrande över motion 2016:35 av Gunnar Sandell (S) m.fl. om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över Motion av Gunnar Sandell (S) m.fl. om att öka invånarnas hälsa genom hälsosamtal. I motionen föreslås att landstinget skall erbjuda hälsosamtal till alla som är 40, 50, 60, 70, 80, 85 eller 90 år för att förbättra hälsan hos invånarna.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2017-01-20
Motion 2016:35 av Gunnar Sandell (S) m fl

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för folkhälsa och psykiatri.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

I sin motion framhåller Sandell m.fl. att det tagits fram information i flera landsting i Sverige som talar för att hälsosamtal med fokus på levnadsvanor kan påverka människors hälsa positivt. Motionärerna framhåller att lika viktigt som att bota och lindra sjukdomar är att arbeta för att så få som möjligt ska drabbas av ohälsa och att landstingets folkhälsoarbete ska skapa förutsättningar för god och jämlik hälsa hos hela befolkningen. De önskar därför att landstinget skall erbjuda hälsosamtal till alla som är 40, 50, 60, 70, 80, 85 eller 90 år för att förbättra hälsan hos invånarna.

Förvaltningen gjorde 2015 en utredning och kartläggning av internationella och nationella erfarenheter av hälsoundersökningar och hälsosamtal. Här följer några slutsatser av utredningen.

Sju landsting i Sverige erbjuder idag sina invånare systematiska hälsoundersökningar/hälsosamtal. Dessa landsting bedriver alla sina program integrerade i den löpande verksamheten på vårdcentral. Samtliga invånare i inkluderade åldersgrupper erbjuds att delta i hälsosamtalen. Alla bjuds in till hälsoundersökningen/hälsosamtalet genom en postad, skriftlig inbjudan från en lokal vårdcentral när åldern för samtalet nåtts. Typiska åldrar för samtalet är 40, 50 och/eller 60.

Samtliga landsting som bjuder in till hälsosamtal mäter, väger och tar blodtryck på deltagarna. Utöver detta genomgår deltagarna i de flesta landsting någon form av blodprovstagning, vanligen blodsocker och lipidstatus. I Västerbotten ingår även en glukosbelastning i den kliniska undersökningen. I samtliga program får deltagaren fylla i en enkät om sina levnadsvanor inför hälsosamtalet.

Enkätsvaren och undersökningen sammanställs i någon form av visuellt hjälpmedel i samtliga landsting. Hjälpmedlen som används som pedagogiska verktyg i samtalet med deltagaren utgår antingen från *Hälsokurvan,* som utvecklats i Region Jönköpings län, eller från Västerbottens *Stjärnprofil*, men har ofta anpassats lokalt efter landstingets eget program. *Hälsokurvan* har utvecklats i Jönköping för att ge deltagaren en lättförståelig bild av sin hälsa. Kurvan är indelad i en färgskala, grön-gul-röd, vilket gör det lätt att förstå vilka värden som är bra och vilka som behöver förbättras. I Västerbottens *Stjärnprofil* markeras resultaten från undersökning och enkät i ett stjärndiagram som, om alla värden är de bästa möjliga, formar en komplett stjärna. Syftet med Stjärnprofilen är att underlätta förståelsen om hur levnadsvanorna påverkar riskfaktorerna. Om ett värde är sämre, exempelvis om deltagarens matvanor behöver förbättras, sätts markeringen längre in mot mitten, och udden på stjärnan blir trubbigare.

Hälsosamtalen i de inkluderade landstingen innefattar i samtliga fall ett strukturerat samtal som syftar till att utbilda, stödja och ge deltagaren verktyg att påverka sin egen hälsostatus. I programmen läggs ett stort fokus på dialogen mellan deltagaren och utföraren. Samtalet används som ett instrument för att informera om och väcka intresse för den egna hälsan och vad man själv kan göra för att förbättra eller bibehålla sin hälsa. Personalen

som arbetar med hälsosamtalen får en utbildning som grundar sig på ett hälsofrämjande och motiverande tankesätt - en kompetens som också kan vara till stor nytta i övrig verksamhet.

Effekterna av de svenska hälsofrämjande programmen har kunnat utvärderas i framför allt Västerbotten och Jönköpings län. Därtill finns det nu också långtidsuppföljning av den interventionsstudie i Sollentuna kommun som motionärerna lyfter fram. I Sollentuna satsade man dels på hälsoundersökning/hälsosamtal, dels på bredare samarbete med civilsamhället genom engagemang av bl.a. ideella föreningar. Hälsoresultaten i de tre svenska studierna har varit goda, vilket också framhålls i motionen.

De svenska programmen för att förebygga genom hälsosamtal bygger således på att:

- Verksamheten drivs integrerad i primärvården
- Samtliga i målgruppen erbjuds deltagande
- Ett visuellt pedagogiskt hjälpmedel används till stöd för dialogen mellan deltagare och utförare
- Ett individanpassat samtalsstöd ges till samtliga deltagare
- Ett systematiskt och samordnat kompetens- och metodstöd ges till utförarna

Kostnadseffektiviteten hos hälsoundersökningar varierar mellan olika länder, på grund av olika sjuktal, olika vårdorganisation och social organisation. Nu finns det emellertid stöd för att hälsokontroller kombinerade med hälsosamtal och med tydlig inriktning på att förebygga hjärt-kärl-sjukdomar kan löna sig. I Västerbotten har man haft möjlighet att göra gedigna hälsoekonomiska studier av interventionen, då man där nu hållit på så pass länge att man kan se de långsiktigare effekterna av den. Dessa studier talar för hög kostnadseffektivitet av Västerbottens modell.

Sammanfattningsvis kan konkluderas att sju svenska landsting idag använder sig av hälsosamtal. Alla i vissa åldersgrupper erbjuds ett samtal och i de flesta fall också provtagning för markörer som visar på ökad sjukdomsrisk. Genom att arbeta med hälsodiagram och föra ett aktivt samtal med alla deltagare och goda levnadsvanor tycks påtagliga hälsovinster kunna uppnås i befolkningen.

I Stockholms läns landsting ges vårdgivare i primärvården möjlighet att erbjuda rådgivande samtal om levnadsvanor med distriktssköterskor som

fått särskild utbildning för uppgiften. Vårdgivarna ges ersättning för sådana samtal. Alla invånare i länet har möjlighet att erhålla sådant samtal. Stockholms modell bygger således på att de som får samtal identifieras genom vården eller att de aktivt söker sig till vården för att få ett samtal. Något generellt program av det slag som beskrivits ovan finns inte i Stockholms län. Tidigare gavs vårdgivare ersättning för hälsosamtal till 75-åringar. Omkring hälften i målgruppen hörsammade kallelsen till dessa hälsosamtal.

Hälsosamtal kräver resurser och det är viktigt att dessa resurser ger minst lika mycket tillbaks i vunnen hälsa som om resurserna används på annat sätt. Stockholms läns landsting befinner sig i en situation där varje kronas användning noggrant måste övervägas. Det är därför angeläget att frågan om hälsosamtal som erbjuds aktivt till hela befolkningen utreds nöjaktigt innan vidare steg tas. I detta måste framför allt de ekonomiska konsekvenserna och potentiella vinsterna av generella hälsosamtal beläggas.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef